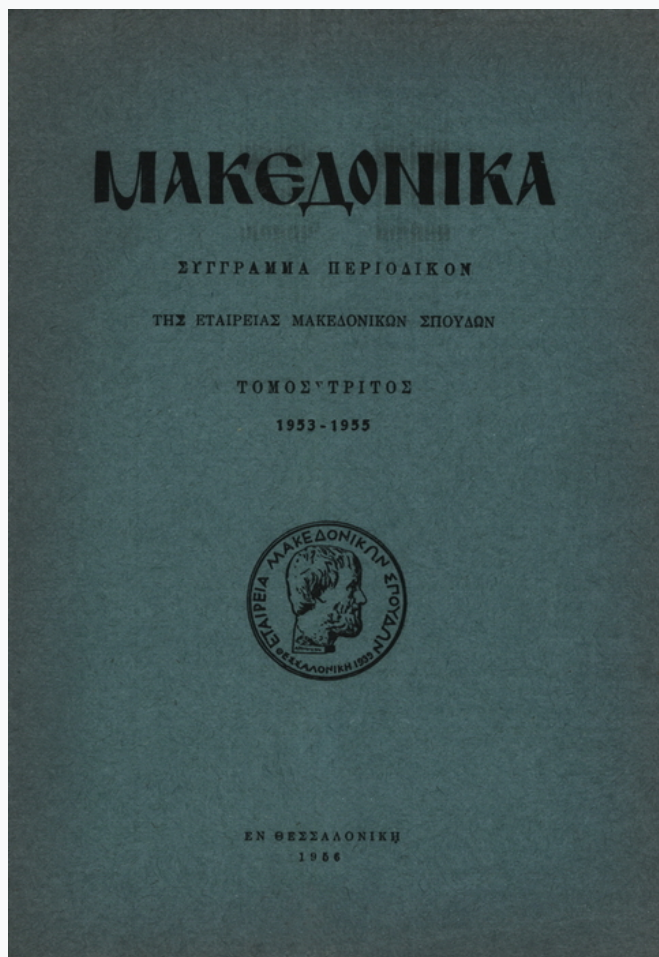

Μακεδονικά

Τόμ. 3 (1956)

**Α. Κανατσούλη, Μακεδονική προσωπογραφία
(Από του 148 π.Χ. μέχρι των χρόνων του Μ.
Κωνσταντίνου)**

Στίλπων Π. Κυριακίδης

doi: [10.12681/makedonika.1139](https://doi.org/10.12681/makedonika.1139)

Copyright © 2015, Στίλπων Π. Κυριακίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κυριακίδης Σ. Π. (1956). Α. Κανατσούλη, Μακεδονική προσωπογραφία (Από του 148 π.Χ. μέχρι των χρόνων του Μ. Κωνσταντίνου). *Μακεδονικά*, 3, 459–461. <https://doi.org/10.12681/makedonika.1139>

ὅτι πολλοὶ Μεγαροβίται, ἀνησυχοῦντες ἐκ τῆς ἀρξαμένης ὑπὸ Ρώσων μοναχῶν σλαβοβουλγαρικῆς προπαγάνδας ἀνὰ τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας Μοναστηρίου, συνέπηξαν ἐπαναστατικὴν ὁργάνωσιν, ἣτις ὁμως, προδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Πελαγονίας Βενεδίκτου, δὲν ἡδυνήθη νὰ δράσῃ, συλληφθέντος τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς καὶ μεταχθέντος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου καὶ ἀπέθανεν εἰς τὰς φυλακάς. Ἐν τέλει δημοσιεύεται καὶ ἔμμετρος ἐξιστόρησις τῶν γεγονότων, ἣν πολὺ ποιητικῇ, ὑπὸ τοῦ ἐκ Φλωρίνης Δημ. Γ. Τσιαπάνου.

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Α. Κανατσούλη, Μακεδονικὴ προσωπογραφία (Ἀπὸ τοῦ 148 π.Χ. μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Μ. Κωνσταντίνου). Θεσσαλονίκη 1955. (=Ἑλληνικά. Παράρτημα 8). 8ον, σ. 183.

Ποίαν σημασίαν ἔχει ὁ καταρτισμὸς προσωπογραφίας πλήρους τῶν γνωστῶν ὁπωσδήποτε προσώπων μιᾶς ἱστορικῆς περιόδου διὰ τὴν πληρεστέραν γνῶσιν αὐτῆς δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ ἐρμηνευθῇ. Βεβαίως καὶ ἄνευ τῶν προσωπογραφικῶν ἔργων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εἰδήσεων τῶν συγγραφέων καὶ τῶν ἐπιγραφῶν εἶναι δυνατόν νὰ γραφῇ ἡ πολιτικὴ ἱστορία ἐνὸς λαοῦ εἰς τὰς μεγάλας αὐτῆς γραμμάς. Αἱ περισωθεῖσαι ὁμως ἐπιγραφαί, τῶν ὁποίων τὸ πλῆθος ὁσημέραι αὐξάνει ἐκ τῶν νέων εὗρημάτων, ὀλίγαι μόνον ἀναφέρονται εἰς σπουδαῖα πολιτικὰ γεγονότα· αἱ πλεῖσαι ἀναφέρονται εἰς τοπικὰ γεγονότα καὶ πρόσωπα, οἷον λατρείας, ἀγῶνας, δωρεάς, εὐεργεσίας, τιμὰς πρὸς ἐπιτοπίους εὐεργέτας ἢ ἀρχοντας κ.τ.τ., τὰ ὁποῖα ἔαν δὲν ἔχουν τὴν σημασίαν τῶν μεγάλων πολιτικῶν γεγονότων, εἶναι ὁμως σπουδαῖα διὰ τὴν γνῶσιν τοῦ ἀρχαίου βίου, τοῦ τε δημοσίου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ. Τὴν σπουδαιότητα δ' αὐτῶν αὐξάνει τὸ γεγονός, ὅτι περὶ τοῦ κατ' ἰδίαν βίου τῶν πόλεων καὶ πολλάκις καὶ ἐπαρχιῶν ὁλοκλήρων σπανίως ὁμιλοῦν οἱ συγγραφεῖς. Κατὰ ταῦτα ἡ συγκέντρωσις τῶν ὀνομάτων τῶν εἴτε εἰς τὴν γενικὴν εἴτε εἰς τὴν τοπικὴν ἱστορίαν κατὰ μίαν ὀρισμένην περίοδον δρασάντων προσώπων μετὰ σημειώσεως τῶν ἰδιοτήτων καὶ τῆς δράσεως αὐτῶν ἀποτελεῖ χρησιμώτατον βοήθημα διὰ τοὺς περὶ τὴν περίοδον ταύτην ἀσχολουμένους ἱστορικούς καθὼς καὶ τοὺς ἀρχαιολόγους, πρὸς ἐρμηνείαν τῶν ἐκάστοτε εὕρισκομένων νέων ἐπιγραφῶν· ἰδιαιτέραν δὲ σημασίαν ἔχει διὰ τὰ δημογραφικὰ προβλήματα, τὰ προβλήματα δηλονότι τῆς συγκροτήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἐξ ἐνὸς ἢ πλείονων ἐθνῶν.

Προσωπογραφίαι, ἀφορῶσαι εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὡς παρατηρεῖ ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ ἔργου του, ἔχουν ἐκδοθῇ μέχρι τοῦδε δύο, ἡ μὲν ὑπὸ τοῦ Berne διὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ Schoch, περιλαμβάνουσα τοὺς ἀπὸ τοῦ βασιλέως τούτου μέχρι τοῦ 168 π.Χ. χρόνους. Τρίτῃ ἔρχεται ἡ παρούσα, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τοὺς ἀπὸ τοῦ

148 π.Χ. χρόνους μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, δηλ. τὴν κατ' ἐξοχὴν Ρωμαιοκρατίαν. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἡ Μακεδονία ἀπὸ κράτους ἄλλοτε ἐλευθέρου καὶ ἰσχυροῦ εὐρίσκεται μεταβεβλημένη εἰς ἐπαρχίαν ρωμαϊκὴν, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ ἡ ἱστορία της ἔχει μεταβληθῇ ἀπὸ κρατικῆς εἰς ἐπαρχιακὴν. Ὅ,τι ἀποτελεῖ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς εἶναι ἡ τοπικὴ διοίκησις καὶ ἡ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὴν κεντρικὴν, αἱ τοπικαὶ λατρεῖαι καὶ τὰ συναφῇ πρὸς αὐτὰς ἱερά, ἑορταὶ καὶ πανηγύρεις, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ ἐπαγγέλματα καὶ ἡ ὁργάνωσις αὐτῶν, ὡς καὶ τὰ πρόσωπα, ἐπισημότερα ἢ ἀσημότερα, τὰ ὁποῖα κατὰ τινὰ τρόπον ἔδρασαν ἐντὸς τῆς ὅλης ἐπαρχιακῆς ζωῆς καὶ τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μᾶς περιέσωσαν κυρίως αἱ ἐπιγραφαί.

Ὁ συγγραφεὺς, ἀσχολούμενος ἀπὸ ἐτῶν μὲ τὰ προβλήματα τῆς δῆμοτικῆς καὶ ἐπαρχιακῆς ὁργανώσεως τῆς Μακεδονίας κατὰ τὴν Ρωμαιοκρατίαν, ὀρθῶς ἀντελήφθη τὴν χρησιμότητα τῆς προσωπογραφίας τῶν χρόνων αὐτῆς διὰ τοὺς μελετῶντας τὴν σύγχρονον ἐπαρχιακὴν μακεδονικὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν γένει ρωμαϊκὴν. Ὅθεν καὶ συγκεντρῶσας τὴν σχετικὴν ὕλην κατήρτισε καὶ ἐξέδωκε τὸ παρὸν βιβλίον. Τὸ ἔργον δὲν ἦτο εὐκόλον, διότι τὴν ὕλην παρεῖχον κυρίως αἱ ἐπιγραφαί. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ Μακεδὼν λόγιος Μ. Δήμιτσας εἰς τὸ γνωστὸν του ἔργον «Ἡ Μακεδονία ἐν λίθοις φθεγγομένοις καὶ ἐν μνημείοις σφζομένοις» προσεπάθησε νὰ συγκεντρώσῃ τὰς μέχρι τοῦ 1896 γνωστὰς ἐπιγραφάς, ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι πολλαὶ τούτων εἶναι κακῶς ἐκδεδομένα προσετέθησαν ἔκτοτε ἄλλαι πολλαί, νεώτερον εὑρεθεῖσαι, αἱ ὁποῖαι, μὴ συγκεντρωθεῖσαι δυστυχῶς μέχρι τοῦδε εἰς ἓνα τόμον, εὐρίσκονται ἐγκατεσπαρμέναι εἰς διάφορα δυσπρόσιτα πολλάκις δημοσιεύματα καὶ δὴ καὶ εἰς τοπικὰς μακεδονικὰς ἐφημερίδας. Ὁ συγγραφεὺς φιλοτίμως ἐργασθεὶς κατῴρθωσε μετὰ πολλοῦ κόπου νὰ συγκεντρώσῃ ὅλον τὸ ἐκδεδομένον καὶ ἐν τισι καὶ ἀνέκδοτον ὕλικόν καὶ νὰ καταρτίσῃ ἔργον κατὰ τὸ δυνατόν ἄρτιον.

Τὰ ὀνόματα κατατάσσονται μεθοδικῶς, συσχετίζονται πρὸς ἄλληλα, ὁσάκις ὑπάρχει τις σχέσις καὶ δὴ συγγενική, καταρτιζομένων, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν, καὶ γενεαλογικῶν δένδρων, καὶ σχολιάζεται δεόντως ἡ δρᾶσις τῶν προσώπων, παρατιθεμένης καὶ τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας. Πίνακες τῶν τίτλων, τῶν ἀξιωμάτων, τῶν ἐπαγγελμάτων κτλ. συμπληροῦσι τὸ ἔργον καὶ διευκολύνουν τοὺς εἰδικώτερον περὶ τι τῶν τοιούτων ἀσχολουμένους ἐρευνητάς. Πολὺ μεγαλυτέρα θὰ ἦτο ἡ διευκόλυνσις, ἂν προσετίθεντο καὶ πίνακες τῶν ὀνομάτων τῶν τόπων καὶ τῶν θεῶν, ὡς καὶ τῶν διαφόρων θιάσων, κολλεγίων, θρησκευτικῶν ἢ ἄλλων συλλόγων καὶ συνηθειῶν. Τὸ βιβλίον ἐν γένει ἀποτελεῖ ἀπόκτημα διὰ τὴν ἱστορικὴν ἐπιστήμην, διότι πληροὶ ὑφιστάμενον κενὸν καὶ μάλιστα διὰ χρόνους ὀλιγώτερον γνωστούς, σπουδαιότητας ὅμως διὰ τὴν μεταγενεστέραν διάπλασιν τοῦ βίου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Πλὴν τούτου ὁμως ἀποτελεῖ καὶ ἄμεσον καὶ ἀποστομωτικὴν ἀπάντησιν εἰς τοὺς ἐξακολουθοῦντας νὰ ἀμφισβητῶσι τὸν ἑλληνισμόν τῶν Μακεδόνων. Ὁ Ο. Hoffmann εἰς τὸ παλαιότερον αὐτοῦ περὶ τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων καὶ τῆς γλώσσης αὐτῶν ἔργον του, συγκεντρῶσας τὰ προσωπικὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἀπέδειξε τὸν ἑλληνισμόν των. Τὸ προκείμενον βιβλίον διὰ τῆς συγκεντρώσεως 1479 ὀνομάτων, τὰ ὅποια, πλὴν τινων ρωμαϊκῶν ἢ ἑλληνορωμαϊκῶν, ὀφειλομένων εἰς τὴν φυσικὴν ἐπίδρασιν τῆς Ρωμαιοκρατίας, καὶ ἐλαχίστων θρακικῶν, προερχομένων κυρίως ἐκ γειτονικῶν πρὸς τὴν πέραν τοῦ Νέστου Θράκην περιοχῶν, εἶναι ἀπαξάπαντα ἑλληνικά, καὶ αὐτὰ ἀκόμη, τὰ προερχόμενα ἐκ τῶν βορειοτάτων περιοχῶν, ὡς τῆς Λυγκηστίδος καὶ τῆς Παιονικῆς Δερριόπου, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Μακεδονίας ἐξηκολούθησε νὰ ὑφίσταται ἀμείωτος μέχρι καὶ τοῦ Δ' μ.Χ. αἰῶνος. Δυστυχῶς διὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους αἱ ἐπιγραφικαὶ πηγαὶ στεριεῦουν, διὰ νὰ ἀντικατασταθοῦν ἀπὸ τοῦ ΙΑ' αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς ὑπὸ τῶν ἀγιορειτικῶν ἐγγράφων, τὰ ὅποια, ὅπως αἱ παλαιαὶ ἐπιγραφαί, ἀποτελοῦσι τεκμήρια ἀναντίρρητα τῆς συνεχίσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ μέχρι τῶν ἐσχάτων χρόνων.

ΣΤ. Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ